వినోదయాత్ర

ఆదివారం ఉదయం సుమారు 7 గంటలకు -

శృంగవరపుకోట బస్సుస్టాండుకు వచ్చి బస్సు ఆగింది.

రోడ్డు ధూళీ, కూలీల ఆక్రందనాలూ రేగి ఆగిన తర్వాత బస్సులోంచి దిగారు - హిస్టరీ లెక్చరర్ అహోబలశాస్త్రి ఎం.ఏ. గారూ, మరి ఎనమండుగురు స్టూడెంట్సూ.

జోడా థెర్మోఫ్లాస్కులూ, రెండు సిగరెట్ టిన్నులూ, ఒక చేతిసంచీమాత్ర సహాయులైన వారి అవతరణం చూడగానే 'సదరు' మానవులు ఏదో ఉత్సాహ యాత్రకు బయలురి వుంటారని తజ్జ్ఞులు ఊహించగలరు.

పూర్వ దేవాలయాలు, శిలా శాసనాలు, శిల్ప విశేషం, క్షేత్రాలూ, అంటే అహోబల శాస్త్రి గారికి చాలా సరదా.

కాలేజీలో లెక్చరరుగా వచ్చి అట్టేరోజులు కాలేదు. పడుచువాడు. ఇంకా 'చదువుల శాల' అనారోగ్యవర్తనంలో దించుకుపోనందువల్ల పాత ఉపాధ్యాయుడి మొహం పడలేదు. చదువుకునే పిల్లలకు ఆయన వద్ద దొంగభయం గాని, దుర్వినయం గాని లేవు. చనువైన అన్నగారి దగ్గరలా ఉంటారు,

వారానికి ఒకటిగా - చుట్టుపట్ల వుండే ప్రాచీన దేవాలయాలనూ, శిలాశిల్పాలనూ, సుందర పర్వత ప్రదేశాలనూ, పిల్లలతో వినోదయాత్రగా వెళ్లి చూడడం, పురాభారత వైభవాన్ని వ్యాఖ్యానించడం, శాస్త్రిగారికి పరిపాటి అయింది.

ఈవారం 'పుణ్యగిరి' ఎక్స్‌కర్షన్ వేసుకున్నారు.

"ముందుగతి కానవే చిలకా" అని తలకు చుట్టుకున్న ఉలెన్ కంఫర్టు తీసి కేశవరావు

పాడుతూ ఆవలించాడు.

"ముందుగతి కేముంది? అదిగో ఎదురుగా అరవ కాఫీశాల - పదండి" అన్నాడు వీరభద్రం. "ఒండ్రే కాలణా - ఒరిడ్లీ...అరకప్ కాఫీ" అని బిగ్గరగా వినబడుతున్నాయి.

"అరవం అరవం అంటూ ఎంతగా అరుస్తారోయ్" అంటూ మేష్టారు శిష్యగణంతో కాఫీశాలలో ప్రవేశించారు.

• • •

అరగంటలో కాఫీలు పూర్తి అయాయి.

శాస్త్రిగారు హోటలు పక్క కొట్లో తాజాగా కట్టిన కిల్లీ ఒకటి నములుతూ "ఏమోయ్, పెట్రోలు కొట్టించావూ" అన్నారు ఒక కారు ఓనరు దర్జాలో. "చిత్తం - రెడీ సార్" అన్నాడు ప్రకాశరావు డ్రైవరులాగ. అప్పుడే కంఠదఘ్నంగా 'టీ'తో నింపిన ఫ్లాస్కుల మూతలు పెడుతూ.

శాస్త్రిగారికి కాఫీ హోటలును పెట్రోలు బంక్ అనడం సర్దా.

"అట్టే పెళ్లి నడకలు నడవకండి. రానూపోనూ అయిదారు మైళ్ళు నడిచి మళ్లా మధ్యాహ్నం బస్సుకు అందుకోవాలి - క్విక్ క్విక్" అంటూ నాలుగడుగులు ముందుకువేసి శుభ్రమైన "గోల్డుఫ్లేక్" ఒకటి వెలిగించి అగ్రభాగాన్ని ధూమ్రవలయాలతో నింపారు శాస్త్రిగారు.

"అదిగో - మన వినోదయాత్రా స్పెషల్ తాలూకు ఇంజెన్, పొగలు కక్కుతూ బయలుదేరింది - గెట్ రెడీ" అంటూ కిల్లీ కొట్టులో చిల్లర లెక్క తెమలక యుద్ధం చేస్తూన్న కేశవరావు ఎట్టకేలకు బయలుదేరాడు.

"ఆల్‌రైట్ - అయితే ఇంజన్‌లోంచి మాత్రమే పొగ రావాలి. మిగతా పెట్టెల్లోంచి రాకూడదు" అంటూ శాస్త్రిగారు సిగరెట్ టిన్నులు రెండూ హేండ్‌బాగ్‌లో పెట్టి దాచేశారు.

"కాని ఒక్క ఇంజన్ ఎత్తు ప్రదేశంలో లాగలేదు గనక వెనక్కాల రెండో యింజన్ కట్టడం చాలా ఉత్తమం" అని కేశవరావు పూర్వార్జిత శ్వేతకాష్ఠం తీసి వెలిగించాడు.

వినోదయాత్రా స్పెషల్ పొగలు కక్కుతూ బయలుదేరింది.

శివరాత్రికి పుణ్యగిరిలో గొప్ప తీర్థం జరుగుతుంది. జిల్లా నాలుగు మూలలనుంచి యాత్రాపరులు వస్తూంటారు.

మోక్షలక్ష్మికి దగ్గర చుట్టాలైన బైరాగులు, జంగాలు, పురోహితులు - 'అపిచ' వితంతువులూ, వచ్చి తీర్థానికి మాంచి నిండు కలిగిస్తారు.

శివరాత్రి వెళ్లి అట్టేకాలం కాలేదు. బైరాగులు కంఠంలోతు పాతుకుని డబ్బులకోసం

మహత్తు చూపే గోతులూ, అడవి అంతా ప్రతి చెట్టుకిందా కనబడే 'యాత్రీకుల' వంట పొయ్యిలూ, మంచం మిఠాయి దుకాణాలకోసం నరికి పారవేయగా మిగిలిన చెట్టు మొదళ్లూ ఇంకా పూర్తిగా చెరిగిపోలేదు.

అమాయకపు అడవి పువ్వులతో, పేరు తెలియని ఏవేవో సోగ మొక్కలతో, సెలయేళ్ళ తో, స్వచ్ఛమైన నల్లరాళ్ళతో వుండే అడవి అందాన్ని దుర్మార్గులు నాశనం చేస్తారు సంవత్స రానికోసారి చేరి! మహానుభావుడు నరుడు పాదం పెడితే చాలు పచ్చగడ్డి భగ్గుమంటుంది!

విద్యార్థులూ, శాస్త్రిగారూ శుభ్రమైన, విశాలమైన ఒక పణుకు మీద నడుస్తున్నారు. ఒక ఫర్లాంగుమేర ఒకటే నల్ల శానపురాయి తీర్చిదిద్దిన తారురోడ్డులా పరుచుకుని వుంది. దాని కుడివైపున చూస్తే కళ్ళు తిరిగేటంత అగాధంలో - నిర్మలమైన నీటితో - కొండరాళ్ళ మీద గలగలమంటూ ఒక సెలయేరు పారుతోంది. ఉదయ సూర్యకిరణాలు పడి కరిగి పారే బంగారపు నీరులా మెరుస్తోంది. నీటికి దగ్గరగా వున్న అడవి మొక్కలు గాలికి పూల తలలను కొద్దిగా కదుపుతున్నాయి. ఏ మూలనుంచో ప్రాతఃకాలపు చలిగాలితో అడవిమల్లె వాసన గుప్పుమంటోంది.

శాస్త్రిగారు చట్టున ఆగి అన్నారు - "ఇలాంటి శాంత వాతావరణంలో - శీతల తరుచ్ఛాయల్లో మన మునీశ్వరులు వేదం పలికారు. ఉపనిషత్తులు గానం చేశారు. శాస్త్రాలు నిర్మించారు. శిష్యుల కుపదేశించారు. జాతి పుష్కలంగా బతికివున్న రోజులవి. ఇప్పుడా? టైముటేబిళ్లూ, చెమట మొహాలు, కొయ్య బెంచీలూ, గుడిగుడి గుంచం పరీ క్షలూ! 'పులికడుపు చలిచీమల పుట్టయయ్యె' - బాగా అన్నాడు మన కవి".

విద్యార్థులు పకపక నవ్వి ముందుకు సాగారు. ప్రదేశం సమతలంగా వుంది. కొండ వాగు దగ్గరయింది. అంతా ప్రకృతిమాత ఒడిలో పసిపిల్లల్లా మారిపోయారు.

అందులో ఎవ్వరికీ తాము బి.ఏ. చదువుతున్నామని గాని, పట్టణంలో - కాలేజీలో చూపే నాజుకుతనం మాటగాని జ్ఞాపకం లేదు.

వీరభద్రం షర్టు విప్పి భుజంమీద వేసుకుని నీటి దగ్గరికి దిగిపోతున్నాడు. కేశవరావు కోటు ఏదో చెట్టుకొమ్మకు తగిల్చి, రెండు పువ్వులు కోసి బూరా ఊదుతున్నాడు.

ప్రకాశం, సుబ్బారావు, నారాయణశర్మ ఇత్యాదులు పంచలు ఎగగట్టి తువాళ్లు తలకు చుట్టి అడవి కుంకుడు చెట్ల మీద ఆటలకు ఎగబడ్డారు. కామరాజు ఆయేటి యూనివర్సిటీ పరీక్షలో ఫస్టుక్లాసుకోసం నీటివారలంట 'సరస్వతీ ఆకు' నిమిత్తం 'ట్రై' చేస్తున్నాడు.

సమీపంలో చిన్న పురాతన శివాలయం వుంది. శాస్త్రిగారు దానిలో విశేషాలు చూడదానికి వెళ్ళారు. ఎన్నాళ్ళనుంచో దానికి పూజా పురస్కారాలున్నట్టు లేదు. ముఖ

మండపం మీద రాతి పలకలు కూలుతున్నాయి.

మండప స్తంబంమీద నాగరిలిపిలో శాసనం కనపడ్డది. శాస్త్రిగారు ఎట్లాగైనా దాన్ని చదవడానికి ప్రయత్నించారు గాని ఎక్కడా కొరుకుపడలేదు.

శివరాత్రికి వచ్చిన యాత్రికుల్లో ముఖ్యంగా స్త్రీ భక్తులు అరటిపళ్లు పిసికి నంది మూతికి రాయగా మిగిలిన చేతులను ఈ శాసనం మీద భక్తితో తుడుచుకోవడం మామూలు. అరటిపండు ముద్ద అక్షరాల మధ్య దూరి గడ్డకట్టి వాటి పోలిక ఏమీ తెలియ నివ్వడం లేదు.

"నిష్ఠదరిద్రులు – నానా కశ్మలం రాసి నిక్షేపం లాంటి శాసనం తగలబెట్టారు" అని శాస్త్రిగారు గొణుక్కుని దేవాలయం మెట్లమీద చదికిలపడి ఎదుట పారే వాగునూ, రంగు రెక్కల్తో శ్రావ్యంగా రొదలు చేస్తూ ఎగిరే పక్షులనూ చూస్తున్నారు.

ఇంతట్లో విద్యార్థులు అడవంతా తిరిగి చూడవలసిన చెట్లు చూసి, పుణకవలసిన పువ్వులు పుణికి, జారవలసిన బండల మీద జారి, కొరకవలసిన కాయలు కొరికి, దేవాల యం దగ్గరికి చేరారు. మండపం సమీపిస్తూ ప్రకాశరావు ఆవేశపూరితంగా –

"ఏజోదు చిందెనో ఈ రక్తగంధమ్ము
విఠ్ఠలాలయ శిలావేదులందు"

అందుకున్నాడు. వెంటనే కేశవరావు –

"ఏ వితంతువువైచెనే? 'రామబాణమ్ము'
తతశిలాతలిని ముద్రలు రహించు"

సహాధ్యాయులు గొల్లుమన్నారు. మేష్టారు లేచి "భేష్ – బాగుందోయ్... మంచి పేరడీ! కవితావీధిలో చక్కని బతుకుతెరువు కనిపెట్టావు" అని కొండవాగువైపు నడిచారు.

అంతా హాయిగా జల్లులాడుతూ స్నానాలు చేసి ఒడ్డున ఒక మర్రిచెట్టు కింద విశ్ర మించి టీ సేవించి సిగరెట్లు వెలిగించారు. మధ్యాహ్నం 11 గంటలు దాటింది. లేచి తిరుగు ప్రయాణ సన్నాహం చేసి నెమ్మదిగా ఆటపాటలతో 12 గంటలకు బస్స్టాండుకు చేరారు.

కాని –

వెళ్ళవలసిన బస్సు దాటిపోయింది.

• • •

ఎటు వెళ్ళడానికీ తోచలేదు. శృంగవరపుకోట అట్టే బస్తీగాదు, పల్లెటూరూ గాదు, ఆనాడు. ఒకవైపు అప్పుడే తోసుకువచ్చే బస్తీ లక్షణాలూ, ఒకచెంప పూర్తిగా విడిచిపోని

పల్లెటూరి చిహ్నాలూ కలిసి పెనగులాడుతున్నాయి, పట్నవాసపు పురోహిత పుత్రుడి పిలకా, క్రాఫూలాగ. అరవ కాఫీశాలలో ఇంకా భోజనాల ఏర్పాటు చెయ్యలేదు. శాస్త్రి గారికి ఎటూ పాలుపోలేదు.

విద్యార్థులు స్టాండు పక్క పడివున్న పాత బస్సు కొయ్యసీట్ల మీద చదికిలబడ్డారు. ఫోక్తు ఇరవయ్యో సెంచరీ ప్రాణాలు!

అయిదు నిమిషాలు అటుఇటూ చూసి వీరభద్రం అన్నాడు - "మేష్టారూ, ఇక్కడికి రెండు మైళ్ళ దూరంలో వెంకట్రమణపేట అని మావూరు వుంది. భోజనాలు చేసి కాస్త రెస్టు తీసుకుని సాయంకాలం బస్సుకు వద్దాం"

మేష్టరుగారిది ఒక విచిత్ర స్వభావం. గృహ యజమానితో పరిచయం లేనిచోట ఆయనకు మంచినీళ్ళు వెళ్ళవు. కాని పిల్లలు బడలి వున్నారు. గత్యంతరం లేదు. ఒప్పుకున్నారు.

విద్యార్థులు పాత బస్సులోంచి ఒక్క దూకు దూకారు.

వీరభద్రం తండ్రి వెంకటావధాన్లు గారు పేటలో మాంచి సంపన్న గృహస్థు, పాతిక ముప్పై ఎకరాల పొలం - యాభైవేల వడ్డీ వ్యవహారం సాగుతోంది. తూర్పుఇళ్ళ పంపిణీలో కట్టిన పెద్ద లోగిలి.

మధ్యాహ్నం ఒంటిగంట సమీపం.

వెంకటావధాన్లు గారి దేవతార్చన గంట ఖంగున వినపడుతోంది.

శిష్యగణంతో అహోబలశాస్త్రి గారు అవధాన్లు గారి వసారాలో ప్రవేశించారు.

అప్పుడే ఎండ చురుకుతోంది. అందరి చొక్కాలూ తడిసి ముద్దయ్యాయి.

వీరభద్రం ఒక్కసారి లోపలికి వెళ్ళివచ్చి "నాన్నగారి దేవతార్చన అయిపోయింది. మనదే ఆలస్యం మళ్లు కట్టుకోవచ్చు" అని చెప్పి తలో పట్టుపంచా తెచ్చి ఇచ్చాడు.

మేష్టారు 'స్నానం చెయ్యా'లన్నారు.

"గంగాళంలో తోడి సిద్ధంగా వున్నాయి పదండి" అన్నాడు వీరభద్రం.

చేతిసంచీలోంచి గళ్ల లుంగీ తీసి కట్టుకుని ఒక తువాలు పైన వేసుకొని శాస్త్రిగారు పెరటిలోకి వెడుతూండగా, అవధాన్లు గారు అప్పుడే దేవతార్చన ముగించి పెరటి వసారాలోకి వచ్చి మేష్టారిని చూసి "ఈ తురకెవడోయ్" అన్న అగ్నిహోత్రావధాన్ల ఫోజులో విసురుగా వెళ్ళి మడి పీటమీద కూచున్నారు.

దేవతార్చన పీఠంనుంచి వచ్చే నీరాజనపు పొగా, అగరువత్తుల సువాసనా ఆ

ప్రాంతమంతా నిండింది.

విశాలాక్ష్మమ్మగారు పసుపు కుంకుమలతో, తలలోని మందారపూవుతో, అచ్చం పార్వతీదేవిలా వచ్చి వడ్డించారు.

అంతా భోజనాలు చేస్తున్నారు.

అవధాన్లు గారు ఒకటిరెండు కబళాలు పప్పూ అన్నమూ ఘుమఘుమలాడే పులుసు అనుపానంతో పుచ్చుకొని, కుశలప్రశ్నవతుగా అన్నారు – "బాబూ – మన యింటిపేరు ... కందర్పవారని గదూ... అన్నారు.. అయితే... గోదావరి జిల్లాకంతటికీ పేరుమోసిన కందర్ప వీరావధాన్లు గారు తమకు.."

"తాతగారు"

"అలా చెప్పండి" కమండలమంత రాగిచెంబు మండమీద పెట్టుకుని గడగడ మంచి తీర్థం పుచ్చుకుని దించి "ఆ మహానుభావుడు క్రమాంతస్వాధ్యాయి. శ్రౌతస్మార్తాల్లో నిధి. గొప్ప కుటుంబంలో పుట్టారు... బాబూ"

"కాని – ఆ చదువులు, ఆ బ్రాహ్మణత్వం ఏవండీ ఇప్పుడూ?"

"మాది... చిత్తగించారూ... గొప్ప శిష్ట కుటుంబమండి – మా ముత్తాత బ్రహ్మావధాన్లు గారంటే ఈ పట్టీకి అపరఆపస్తంబులని వాడుక. వేదశాస్త్రాలు జిహ్వాగ్రమందు తాండవించేవిట. నిరతాగ్నిహోత్రి. అట్లాంటి వంశంలో పుట్టి... మానిర్భాగ్యుడు... చూశారూ... మొహాన్ని బొట్టేనా లేకుండా, గూడకట్లూ, సిగరెట్లూ తురక వేషాలూ... ఏం చెప్పం? లోకమంతా బ్రహ్మసమాధిగాళ్లతో నిండిపోతోంది"

"........"

శాస్త్రిగారికి వెన్నులో పొడిచినట్లయింది.

వీరభద్రం తల ఒంచుకున్నాడు.

కేశవరావు కళ్లు చిరచిరలాడాయి. తగిన దెబ్బ తియ్యాలని నిశ్చయించాడు.

విశాలాక్ష్మమ్మగారు మజ్జిగ వడ్డిస్తూ "ఎండ బడలికచేత గాబోలు మాష్టారికి ఏమీ సయించలే"దన్నారు.

భోజనాలు పూర్తిచేసి లేచి శాస్త్రిగారూ, శిష్యులూ, సావడిలో పాలగచ్చుమీద విశ్రమించారు,

వీరభద్రం ఏదో పనిమీద ఊళ్లోకి వెళ్లాడు.

•••

కొంతసేపటికి అవధాన్లుగారు తడి అంగాస్త్రం భుజంమీద వుంచుకొని మడి ఉట్టిపడే వేషంలో సావిట్లోకి వచ్చారు.

పిల్లల్లో ఏవో గుసగుసలు ప్రారంభమయాయి. కేశవరావు ఏదో ప్లాన్ చేసినట్టు పిల్లల సర్దుబాట్ల వల్ల తెలుస్తోంది.

"అవధాన్లు గారు వారికి ఎదురుగా కూర్చుని అన్నారు -- "బాబూ, మీరంతా కాలేజీలో చదువుకుంటున్నవారేనా - మావాడూ, మీరూ ఒకటే క్లాసా?.... " ఇత్యాదిగా కొన్ని ప్రశ్నలు నడిచాక మళ్లా అన్నారు - "అయితే మీకు... కాలేజీలో ఏమేం చెబుతారు - ఏవో కొత్త శాస్త్రాలు చెబుతున్నారంటాడు మావాడు..."

శాస్త్రిగారు వీరభద్రం తెచ్చివేసిన పరుపు చుట్టను ఆనుకుని పరధ్యానంగా విశ్ర మిస్తున్నారు. మాగన్నుగా వుంది.

ప్రకాశరావు అందుకున్నాడు - "చరిత్ర, భూగోళం, గణితశాస్త్రం మొదలైనవేవో చెబుతారు, దానికేమిగానీండి - మా కేశవరావు దగ్గర ఒక కొత్త విద్య ఉంది. అది మీరు ముఖ్యంగా చూడదగ్గది. ఏమిటంటే, అతడు స్పిరిట్సుతో మాటలాడుతాడు. అనగా - గతించి స్వర్గాన వున్న మన పితృదేవతలను ఆహ్వానించి వారి అభిప్రాయాలూ, అభి రుచులు అన్నీ తెలుసుకోవడం, బతికి వున్నవారితోలాగానే ఇష్టాగోష్టి జరపడం. ఈ ప్రజ్ఞతో మావాడు చాలామందిని వినోదింపజేస్తూంటాడు. దాంట్లో మావాడిది కొత్త తరహా".

అవధాన్లుగారు ఇంతకుముందు ఎప్పుడూ ఈ సంగతి వినలేదు. అత్యాశ్చర్యం కలి గింది. అదేదో ఎట్లా ఐనా చూడాలనిపించింది.

"ఈ ఇంగ్లీషు చదువుల వల్ల ఎంతటి వింత సంగతులు వింటున్నాం - బాబూ అట్లా మాట్లాడడానికి ఏదో ఒకవేళ అని వుంటుంది గాబోలు" అన్నారు.

ప్రకాశరావు "అబ్బే, అఖ్ఖర్లేదండి - మావాడు ఎప్పుడుబడితే అప్పుడు ఆవహింప జెయ్యగలడు. మీ పెద్దలనెవరినైనా ఆవహించి చూస్తారా?... పేరు చెప్పండి" అన్నాడు.

"ఐతే - మా ప్రపితామహులు బ్రహ్మావధానులుగారితోటే మాటాడాలని కుతూహ లంగా వుంది" అన్నారు అవధానులు గారు స్తిమితంగా కూర్చుని.

ప్రకాశరావు 'కేశవరావ్' అన్నాడు. అతడు ముందుకు వచ్చి పద్మాసనం మీద కూర్చు న్నాడు, సీరియస్‌గా. మెస్మరైజ్ చేస్తున్నట్టు అతని ముఖంమీద మూడుసార్లు చెయ్యితిప్పి ప్రకాశరావు అన్నాడు - "బాబుగారూ, పితృదేవతలను ఆహ్వానిస్తున్నాడు. వారు మనకంటె పెద్దలు గనుక ఏమన్నా అపార్థం చేసుకోకూడదు. మధ్యగా కదిలితే మిమ్మల్నీ, మమ్మల్నీ

గూడా శపించి చంపేస్తారు. పైని తమ చిత్తం".

"అబ్బెబ్బే - ఎంతమాట! విద్య చూడాలనే కుతూహలం.. కానీండి" అన్నారు అవ ధాన్లుగారు.

కేశవరావు ధ్యాన నిమీలిత నేత్రుడై మూడు ఊగులు ఊగి మాటాడబోతున్నాడు. పిల్లలు ముసిముసి నవ్వుల్తో పరికిస్తున్నారు.

కేశవరావు ఆవేశంలో అన్నాడు -

"అబ్బా - ఎన్నాళ్ళకు మళ్లా మానవలోకానికి రావలసి వచ్చింది ... అంతా మారి పోయింది... ఒక్కడూ నిజమైన శ్రోత్రియ బ్రాహ్మడు కనిపించడం లేదు. మా కుటుంబ పరిస్థితి ఎలా వుందో - ఎవరయ్యా - నన్నిక్కడికి ఆహ్వానించింది"

అవధాన్లు గారి ఆశ్చర్యానికి మేరలేదు. "తాతగారూ... నేను వెంకటావధాన్లను..." అన్నారు.

"వెంకన్నా... ఎన్నాళ్ళకు చూశానురా మళ్లా నిన్ను... ఎంత ప్రయోజకుడవయావు! - ఎన్ని భూములు సంపాదించావు! ఎంత డబ్బు నిలువ చేశావు! గొప్ప 'గృహస్తు' వనిపించుకున్నావు..."

అవధాన్లు ముఖం వికసిస్తోంది.

"కాని మా కడుపున బుట్టి ఇంత నిర్భాగ్యుడివైపోతావనుకోలేదు."

అవధాన్లుగారు ఉలిక్కిపడి చూశారు.

"ఉపనయనం అయిన వెంటనే 'స్వాధ్యాయా న్మాప్రమదః' అన్న వేదప్రమాణంగా వేదం చెప్పుకున్నావురా" (కేశవరావు రెండోభాష సంస్కృతం)

ఈ ఉపనిషద్వాక్యం ఉచ్చరించేసరికి అవధాన్లుగారికి ముచ్చెమటలూ పట్టాయి.

"మానాడు యెనభైరెండు పన్నాలూ కానివాణ్ణి పంక్తిబాహ్యుడుగా చూసేవాళ్లంరా. 'యావజ్జీవం హోష్యామి' అని ప్రమాణం చేసి ఒకనాడైనా అగ్నిహోత్రం చేసిన పాపాన పోయావు - తద్దినంనాడు ప్రాయశ్చిత్తంతో తప్ప? ఇప్పుడు నువ్వీ ప్రాంతానికి ఒక సనాతన ధర్మప్రతినిధివిట గదూ బాబూ? సనాతన ధర్మమంటే ఏమిటో నీకేగాదు ఈ చుట్టూ పదిమైళ్ళలో ఎవరికైనా తెలుసునూ? అజ్ఞానుల దగ్గర మీరు ఘనులు - తల నున్నగా గొరిగించి పిలకపెట్టడంతోటే సనాతన మతం సిద్ధిస్తే సనాతన మతస్థుడు కానివాడెవడ్రా? 'దేవపితృకార్యాభ్యాం నప్రమదితవ్యమ్' అని శ్రుతి ఘోషిస్తూ వుంటే - కోర్టు వ్యవహారాల మీద వుండే శ్రద్ధ నీకు ఒకనాడేనా పితృకార్యం మీద వుందా నాయనా? బ్రాహ్మడికి వడ్డీవ్యాపారం ఏమిట్రా బాబూ? కుశీదవృత్తి సర్వశాస్త్ర నిషిద్ధం

కాదుట్రా? - ఇంత శ్రోత్రియ కుటుంబంలో పుట్టి నీవు చెడడమే కాకుండా కుర్రకుంకకు హూణవిద్య చెప్పిస్తున్నావూ? - అవున్లే, నీకు లేని బ్రాహ్మణ్యం వాడికెలా వస్తుంది? నీ కొడుకు వాడూ! ఇంతకూ నిన్ననవలసిన పనేముంది - అంతా కలియుగం - కలి యుగం".

మెల్లగా కేశవరావు కళ్లు విప్పి చూశాడు. అవధానుల గారి మొహాన నెత్తురులేదు. ఆయన రుసరుసలాడుతూ దిగ్గున లేచి ఏవైపూ చూడకుండా ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోగానే విద్యార్థులంతా కేశవరావు మీద పడి ఒకటే నవ్వు!

"మేష్టారూ, సామాను సర్దమన్నారా" అన్నాడు సవినయంగా కేశవరావు. శాస్త్రిగారు ఉక్కిరిబిక్కిరిగా నవ్వుతూ "చాల్లేవోయ్ - ముసలాయన మీద ఎంత కసి తీర్చుకున్నావ్?" అన్నారు చేతిసంచీ పుచ్చుకు లేస్తూ.

వీరభద్రం ఒచ్చి ఈ హాస కోలాహలానికి తెల్లబోయి నిలుచుండగా శాస్త్రిగారు 'లేవండి, బస్సు టైమవుతోంది' అని ప్రయాణపు తొందర హెచ్చించారు.

(1943 జనవరి - భారతి)